

რუმინეთი ევროპულ ინტეგრაციულ პროცესებში (12 წელი ევროკავშირში)

ფუტკარაძე რამაზ

ეკონომიკის დოქტორი,
თსუ-ის ასოცირებული პროფესორი

სტატიაში გაანალიზებულია ევროკავშირის ერთ-ერთი წევრი ქვეყნის რუმინეთის ეკონომიკური განვითარების თავისებურებები და ზოგიერთი ეკონომიკური მაჩვენებელი. სტატიაში წარმოდგენილი რუმინეთის შესახებ ისტორიული და თანამედროვე ასპექტები. რუმინეთი მხარს უჭერს საქართველოს სწრაფვას ევროკავშირისაკენ და ნატოსთან ინტეგრაციას.

გაკეთებულია დასკვნა, რომ რუმინეთის ეკონომიკური მდომარეობა და ეკონომიკური მაჩვენებლები ბოლო 12 წლის განმავლობაში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. მთლიანობაში ქვეყანამ განიცადა მნიშვნელოვანი პროგრესი. ქვეყნის შემდგომი მიზნებია: შენგენის ზონაში და ევრო-ზონაში განეწინააღმდეგება.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკური ინტეგრაცია, რუმინეთი, ევროკავშირი.

ევროპის ტერიტორიული შემადგენლობა 1789 წლიდან დღემდე გამუდმებით იცვლებოდა. ძალიან მცირეა ისეთი ქვეყნები, რომელთაც ტერიტორიული ცვლილებები არ განუცდია [1. გვ. 13]. ევროპაში კომუნისტური რეჟიმის დამხობის შემდეგ, ქვეყნებს საშუალება მიეცათ მოეპოვებინათ დამოუკიდებლობა. დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ რუმინეთში ეკონომიკური რეფორმების განხორციელება და კორუფციის წინააღმდეგ მასშტაბური ბრძოლა დაიწყო. ქვეყნის საგარეო პრიორიტეტი ევროკავშირში განეწინააღმდეგება გახდა. რუმინეთი გახდა ცენტრალური ევროპის თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაციის (1997), ნატოს (2004) და ევროკავშირის (2007) წევრი. ამრიგად, რუმინეთმა იპოვა საკუთარი ადგილი ევროპის სახელმწიფოების გვერდით და ევროკავშირის ერთიან ოჯახს შეუერთდა.

საქართველო, ერთ-ერთი პოსტსაბჭოთა ქვეყანაა, რომელიც დგას ევროპული ინტეგრაციის გზაზე. ქვეყანამ წარმატებით განახორციელა არაერთი სოციალურ-ეკონომიკური რეფორმა და მტკიცედ ადგას დემოკრატიისა და მსოფლიო ეკონომიკაში ინტეგრაციის გზას. თანამედროვე ეტაპზე ქვეყნის საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობების ძირითადი ვექტორია ევროკავშირთან დაახლოება და სავაჭრო-ეკონომიკური ინტეგრაცია [2, 3, 4, 5]. შესაბამისად ევროკავშირის წევრი ქვეყნების ეკონომიკური ინტეგრაციის კვლევა ფრიად აქტუალურია.

ცნობილია, რომ მიმდინარე წელს 12 წელი გავიდა მას შემდეგ რაც ბულგარეთი და რუმინეთი ევროკავშირში წევრი ქვეყნები. რიცხვი 12 ევროკავშირისათვის საინტერესო და მოსაწონ რიცხვად ითვლება. ცნობილია, რომ ევროკავშირის რდრომარწარმოადგენს ლურჯ ფონზე წრიულად განლაგებული 12 ოქროსფერი ვარსკვლავის ერთობლიობას. ვარსკვლავების რაოდენობას არავითარი კავშირი არ აქვს გაერთიანების წევრთა რიცხვთან. ვარსკვლავები სრულყოფილებას და სისრულეს აღნიშნავს, ხოლო რიცხვი 12 ტრადიციულია ევროპული კულტურისა და ცივილიზაციისათვის, კერძოდ: 12 - ზოდიაქოს ნიშანი, 12 - წლის თვე და სხვ.

ევროკავშირი დღეისათვის 28 სახელმწიფოს უნიკალური პოლიტიკური და ეკონომიკური გაერთიანებაა, რომელიც მიზნად ისახავს მშვიდობის, კეთილდღეობისა და თავისუფლების უზრუნველყოფას 512 მლნ-ზე მეტი მოქალაქისთვის.

რუმინელები, დამოუკიდებლობის მოპოვებისთანავე, უჭერდნენ მხარს ქვეყნის ევროკავშირთან ინტეგრაციას და სჯეროდათ, რომ ევროკავშირში გაერთიანება მასშტაბურად შეცვლიდა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობას და გამოიწვევდა მნიშვნელოვან პროგრესს [6]. თავის მხრივ, ისინი მოუთმენლად ელოდნენ ევროკავშირში განეწინააღმდეგებას და აკავშირებდნენ უკეთეს ეკონომიკასთან, მეტ უცხოურ ინვესტიციასთან, გადაადგილების თავისუფლებასთან, მუშაობის შესაძლებლობებთან, ნაკლებ კორუფციასთან და სხვ.

საზგადასმელია, რომ ქვეყნისათვის ევროკავშირში გაერთიანება ნამდვილად არაა გზის დასასრული, პირიქით, ის სწორედ დასაწყისია განვითარების ახალი ეტაპის და ჯერ კიდევ დიდი გზაა გასავლელი. ერთად 12-მა წელმა აჩვენა, რომ ეს დრო სულაც არ იყო საკმარისი ისეთი დემოკრატიის აშენებისთვის, რისთვისაც სხვა მონინავე ევროპულ სახელმწიფოებს (ასე, მაგალითად, ავსტრია, ბელგია, დანია, ფინეთი, საფრანგეთი, გერმანია, ირლანდია, იტალია, ლუქსემბურგი, ნიდერლანდები, პორტუგალია, ესპანეთი, შვედეთი) დიდი დრო დასჭირდათ. რუმინელების დიდი ნაწილი უფრო ბედნიერია და კმაყოფილი თავიანთი ცხოვრების დონით წინა წლებთან შედარებით.

ბოლო წლებია რუმინეთის მიმართ დიდად ევროპის წამყვანი კომპანიების დაინტერესება. უამრავ კომპანიას გადააქვს სათავო ოფისი ან ხსნის ფილიალს რუმინეთში, სადაც მათ შეუძლიათ და-

იქირავონ მუშახელი გაცილებით ნაკლები დანახარჯების ფასად, ვიდრე ამას განახორციელებდნენ საკუთარ ქვეყნებში. ნამდვილად კარგია, რადგან ბევრი უცხოური კომპანია ქმნის ამ ქვეყანებში მაღალანაზღაურებად სამუშაო ადგილებს ადგილობრივ ბიზნესთან შედარებით, რაც კარგია რუმინელებისთვის, რათა დარჩნენ თავიანთ ქვეყანებში. მაგრამ ბევრი რუმინელი მუშაობს საზღვარგარეთ. ერთ-ერთი მთავარი პრობლემაა, რუმინეთში სამუშაო ძალა იაფია, ვიდრე ევროპის მონინავე ქვეყნებში.

რუმინეთი იმყოფება განვითარებად და განვითარებულ ქვეყნებს შორის [7, გვ.4]. რუმინეთის ევროკავშირში განვერიანებას მოჰქვია მნიშვნელოვანი ეკონომიკური წინსვლა. ასე, მაგალითად, მსოფლიო ბანკის მონაცემების მიხედვით, რუმინეთის მთლიანი სამამულო პროდუქტის (მსპ) [8] მოცულობამ 2007 წელს არსებული 174,6 მლრდ აშშ დოლარიდან 2018 წელს, 239,5 მლრდ აშშ დოლარამდე გაიზარდა (იხ. ცხრილი 1), ხოლო მოსახლეობის ერთ სულზე - 836 აშშ დოლარიდან, 12302 აშშ დოლარამდე. ასევე გაიზარდა რუმინეთის სხვა ეკონომიკური მაჩვენებლები.

აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირის 28 ქვეყანას შორის რუმინეთი ტერიტორიით წარმოდგენილია მე-9 ადგილზე, მოსახლეობის რიცხოვნობით მე-7, მსპ-ის მიხედვით მე-15 ადგილზე. მოსახლეობის ერთ სულზე მსპ-ის მოცულობა რუმინეთის მნიშვნელოვნად ჩამორჩევა ევროკავშირის წამყვან ქვეყნებს. რუმინეთზე მოდის ევროკავშირის მსპ-ის მხოლოდ 1,28% და მსოფლიო მსპ-ის 0,282%. მსოფლიო ბანკის მონაცემების მიხედვით მსოფლიოში 48-ე ადგილზეა. აღსანიშნავია, რომ რუმინეთში ევროკავშირის წევრ ქვეყნიდან ერთ-ერთი დაბალია უმუშევრობის დონე (3,9%). 2017 წელს რუმინეთის ეკონომიკის ზრდამ 7% შეადგინა, რაც მე-2 მზარდი ეკონომიკაა ევროკავშირში.

ცხრილი 1

რუმინეთის ზოგიერთი ეკონომიკური მაჩვენებელი [8-15]

მოსახლეობის რიცხოვნობა (მლნ კაცი)2018	19,5
ფართობი (კვ კმ)	238390
მთლიანი სამამულო პროდუქტი, 2007 (მიმდინარე ფასებით) მლრდ აშშ დოლარი [8]	174,6
მსპ, 2018 (მიმდინარე ფასებით) მლრდ აშშ დოლარი	239,5
მსპ, მოსახლეობის ერთ სულზე, 2007	8360
მსპ, მოსახლეობის ერთ სულზე, 2018	12302
გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის (GCI) 2018 (ადგილი და ქულა)	52 (63,5)
ჰუმანური განვითარების ინდექსი, 2018 (ადგილი და ქულა)	52 (0,811)
კანონის უზენაესობის ინდექსი (2019) (ადგილი და ქულა)	31 (0,64)
ეკონომიკის თავისუფლების ინდექსი (2018) (ადგილი და ქულა)	42 (68,6)
სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა	75
უმუშევრობის დონე % (2018)	4

რუმინეთის ეკონომიკა ევროკავშირისა და მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე სწრაფად განვითარებადი ბაზარია. როგორც ფართობით ყველაზე დიდი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპაში და სიდიდით მეორე ქვეყანა ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპაში, რუმინეთი ხასიათდება მზარდი მსპ-ით, მაღალი ზრდითა და ინვესტიციებით. ეს არის რეგიონი, რომელიც მდიდარია მინისა და ენერგორესურსების სახით, ისევე, როგორც ძლიერი საწარმოო ბაზით და დაბალი ღირებულების მქონე სამუშაო ძალით.

რუმინეთი გეოგრაფიულად ევროკავშირის, დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობისა და ახლო აღმოსავლეთის ბაზრების გზაჯვარედინზე მდებარეობით, რუმინეთში ბიზნესის კეთება ნიშნავს ერთდროულად სამ ცენტრში ყოფნას.

ქვეყანას ბუნებრივი რესურსების გამო დიდ პერსპექტიულ სფეროებს მიეკუთვნება ტურიზმი, სოფლის მეურნეობა, ენერგეტიკა და მომსახურება. აღნიშნულის გარდა, ნავთობი და გაზი, ფარმაცევტული მრეწველობა, კვების პროდუქტების წარმოება, ტრანსპორტი, საბანკო სექტორი,

დაზღვევა და სხვა ასევე ძალზე დინამიური სექტორებია. რუმინეთში ერთ-ერთ ყველაზე პრიორიტეტულ სექტორს წარმოადგენს სწორედ ტურიზმი. ქვეყანა არაჩვეულებრივი ბუნებრივი სილამაზით გამოირჩევა. მაგალითად, მაშინ, როდესაც ხორვატიის, საბერძნეთსა და ბულგარეთში ტურიზმის წილი მშპ-ში გაცილებით მაღალია ვიდრე რუმინეთში.

2014 წელს რუმინეთი უმაღლესი ეკონომიკური თავისუფლების მაჩვენებლით გახდა მსოფლიოში 62-ე ყველაზე თავისუფალი ეკონომიკის მქონე ქვეყანა, ხოლო 29-ე - ევროპაში. 2019 წელს მსოფლიოში 42-ე ყველაზე თავისუფალი ეკონომიკის მქონე ქვეყანაა, პროგრესი მნიშვნელოვანია. ევროკავშირში განვერიანების შემდეგ რუმინეთის ეკონომიკა იზრდება მნიშვნელოვნად. ქვეყანაში მსპ-ისა და მოსახლეობის ერთ სულზე მსპ-ის ზრდის შესახებ მონაცემები 2006-2018 წლებში წარმოდგენილია მე-2 ცხრილში.

ცხრილი 2

რუმინეთში მსპ-ისა და მოსახლეობის ერთ სულზე მისი ზრდის დინამიკა (2006-2018 წწ)

წელი	GDP (მლნ აშშ \$)	GDP ზრდა (%)	GDP per capita აშშ \$	GDP per capita ზრდა
2018	239551	4.1	12302	14.2
2017	211407	7.3	10762	12.8
2016	188495	4.8	9539	6.6
2015	177895	3.9	8950	-10.5
2014	199628	3.4	10005	4.9
2013	190948	3.5	9538	12.0
2012	171196	2.1	8519	-6.2
2011	183443	2.0	9082	10.9
2010	166225	-3.9	8191	-3.8
2009	174102	-5.5	8518	-18.0
2008	214317	9.3	10386	25.7
2007	174589	7.2	8360	42.2
2006	123534	8.0	5811	24.6

დასკვნა

სოციალისტური სისტემის დაშლის შემდეგ, ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებმა ევროინტეგრაციის გზით აქტიური მოძრაობა დაიწყეს და მნიშვნელოვან პროგრესს მიაღწიეს.

რუმინეთის მთავარი მიზანია ევროკავშირის წევრობით უზრუნველყოს თავისი ეკონომიკის დაახლოება და ინტეგრაცია ევროკავშირის ქვეყნების ეკონომიკასთან, პარალელურად ქვეყანაში შენარჩუნებული იყოს მაკროეკონომიკური სტაბილურობა [16, გვ. 103]. აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირის ძველ ქვეყნებსა და რუმინეთის ეკონომიკურ მაჩვენებლებს შორის დღესაც განსხვავებაა, მაგრამ ტენდენციაა მათი განვითარების დონეებში დიდი სხვაობის შემცირება. მიუხედავად ამისა, ევროკავშირში განვერიანებამ მასშტაბური გავლენა მოახდინა რუმინეთის ეკონომიკებზე, მათი ცხოვრების დონეზე და რადიკალურად გაუმჯობესდა ქვეყნის არაერთი ეკონომიკური მაჩვენებელი. აღსანიშნავია, რომ კორუფციის დონე ქვეყანაში იყო მაღალი, თუმცა, 12 წლის განმავლობაში ქვეყნებმა მიაღწიეს მნიშვნელოვან პროგრესს.

რუმინეთის საგარეო ვაჭრობაში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ევროკავშირის წევრი ქვეყნების წილი, რაც კიდევ უფრო ზრდის მხარეებს შორის ურთიერთდამოკიდებულებას.

ევროკავშირში განვერიანებას, რა თქმა უნდა, მოჰყვა როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი შედეგებიც. ერთ-ერთ პრობლემად, ქვეყანაში რჩება სამუშაო ძალის დაბალი ანაზღაურება ევრო-

კავშირის სხვა ქვეყნებთან შედარებით. მცირე და საშუალო ბიზნესის მხარდაჭერა ბულგარეთსა და რუმინეთში ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს საკითხს წარმოადგენს, რასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს და თავის მხრივ, ხელს უწყობს ქვეყნების ეკონომიკურ ზრდას და უმუშევრობის შემცირებას.

ამრიგად, ევროკავშირის წევრობა მომგებიანია რუმინეთის ეკონომიკისთვის. თუმცა, კონკურენციამ რუმინეთში ახალი გამოწვევები და შესაძლებლობები გააჩინა. ქვეყანაში შემცირდება უმუშევრობა, გაჩნდა ახალი სამუშაო ადგილები და ჩქარდება ეკონომიკური ზრდის ტემპები, გაიზარდა ქვეყნის მსპ და სხვ. ამრიგად, რუმინეთის ეკონომიკური ინტეგრაციის შედეგები ასე გამოიყურება: გაიზარდა მსპ და ექსპორტის მოცულობა (განსაკუთრებით ევროკავშირში); ასევე გაიზარდა იმპორტი, პუი-ების მოცულობა. გაიზარდა რუმინეთსა და ევროკავშირის სავაჭროდ ეკონომიკური თანამშრომლობის მასშტაბები, რუმინეთში უცხოური, განსაკუთრებით ევროკავშირის კომპანიების ფილიალების რაოდენობა, ქვეყანაში სიცოცხლის საშუალო ხანგრძლივობა და სხვ. რუმინეთი წარმატებით აგრძელებს ეკონომიკის განვითარებას და მსოფლიო ეკონომიკაში შემდგომ ინტეგრაციას. მისი მიზანია ევროზონაში და შენგენის ზონაში განეწიანება.

საქართველოსა და რუმინეთს შორის შორის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები დინამიკურად ვითარდება. ქვეყანა აქტიურად უჭერს მხარს საქართველოს ევროპულ და ევრო-ატლანტიკური ინტეგრაციის პროცესებს. რუმინეთი, ევროკავშირის წევრი პირველი სახელმწიფოა, რომელმაც საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებების რატიფიცირება მოახდინა.

ლიტერატურა

1. ტისიე ი. ევროპის ლექსიკონი. გამქრალი დათანამედროვე სახელმწიფოები 1789 წლიდან დღემდე. გამომცემლობა „ჯისიაი“, თბილისი, 2008.
2. ფუტკარაძე რ. საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები: პრობლემები და პერსპექტივები. თბილისი, „უნივერსალი“, 2010.
3. Chania M. Putkaradze R. The Priorities of Georgian Economic Development in Conditions of Globalization. *European Journal of Marketing and Economics*. v. 1, n. 1, p. 63-66, july. 2018
4. Putkaradze R. Historical Aspects of Trade and Economic Relations between Georgia and the European Union. *ZeszytyNaukowe UNIWERSYTETU PRZYRODNICZO-HUMANISTYCZNEGO w SIEDLCACH Seria: Administracjai-Zarządzenie. Scientific Journal, Nr 107, 2015.*
5. Putkaradze R. Georgia in the European Union's Eastern Partnership Countries: Historical Aspects and Challenges. *Ecoforum Journal*. Volume 8, Issue 1(18). 2019.
6. European Commission. Panorama N60. Bulgaria and Romania celebrate 10 years in the EU. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2017.
7. Artimova P. WORLD IN 2050, Case Study – ROMANIA. UNIVERSITY OF WARSAW. 2016.
8. პაპავა ვ., სილაგაძე ა. (2018) ერთი საკვანძო ეკონომიკური ტერმინის – „Gross Domestic Product“-ის ქართული სახელწოდების შესახებ. „ეკონომიკა და ბიზნესი“, ტ. 11, N1.
9. Heritage Foundation (2019). <https://www.heritage.org/index/ranking>. <http://www.geostat.ge>.
10. The Global Competitiveness Report 2018. <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.
11. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_en.
12. United Nations Development Programme. UNDP. (2018). Human Development Indices and Indicators 2018 Statistical Update. http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf.
13. World Bank in Romania. <http://data.worldbank.org/country/Romania>
14. World Bank Statistics (2018): GDP, GDP per capita.
15. World Justice Project. Rule of Law Index 2019. Washington.
16. https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/WJP-ROLI-2019-Single%20Page%20View-Reduced_0.pdf. /ბოლო ნახვა 19 აგვისტო, 2019/
17. Pintilescu C. POLITICAL CHANGES AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN ROMANIA. *EAST-WEST Journal of ECONOMICS AND BUSINESS*. Vol. XV, No 1-2. 2012. pp. 89-105.

ROMANIA IN EUROPEAN INTEGRATION PROCESS (12 YEARS IN THE EU)

Putkaradze Ramaz

*Doctor of Economics, Associate Professor at
the Department of International Economics
and the History of Economic Thought,
Faculty of Economics and Business,
Tbilisi State University, Georgia*

Summary

The paper analyzes economic indicators and some of the peculiarities of Romania's, one of the EU member states, economic development. Historical and contemporary aspects of Romania are presented in the paper. It is concluded that Romania's economic performance and economic situation have significantly improved over the past 12 years. Overall, the country has made significant progress. The further goals of the country are to join the Shengen zone and the eurozone.

After the collapse of the socialist system, economic reforms and a large-scale fight against corruption began in Romania. Joining the European Union became the country's top foreign priority. Romania became a member of the Central European Free Trade Association (1997), NATO (2004) and the European Union (2007). Thus, Romania found its place alongside the European states and joined the EU single family.

It is worth mentioning that there is still a difference between the economic indicators of old European Union countries and of Bulgaria and Romania; however, the tendency is that the gap between their development levels is decreasing. Romania's GDP increased from \$ 174.6 billion in 2007 to \$ 239.5 billion in 2018 and GDP per capita increased from \$ 836 to \$ 12,302. Other economic performance indicators of Romania have also improved. Romania accounts for 1.28% of EU GDP.

It should be noted that trade and economic relations between Georgia and Romania are dynamically developing. Romania strongly supports Georgia's European and Euro-Atlantic integration processes. Romania is the first EU member state which ratified the Association Agreements between Georgia and the EU.

Keywords: *Economic integration, Romania, European Union.*